

nih avtohtonih tvornostnih silnic, ki so jih izražale domače delavnice in ki so se prav gotovo pod vplivi zunanje trga zgledovale tudi po modi tedanjega časa ter ob vse večji obrtni dejavnosti te zvrsti s tradicijo pogojeni proizvodnji. Kljub temu pa lahko že danes zaključimo, da predstavljeno keramično gradivo dopolnjuje poleg pisanih virov historično podobo mesta v določenem obdobju njegovega predvsem poznosrednjeveškega in kasnejšega razvoja.

Ob vsem tem je treba posebej izpostaviti naslednje: da je LRZSV tu praktično prvič vpeljal za neko staro mestno jedro tudi zaščito kulturnih zemeljskih slojev in ne samo urbanega oziroma arhitekturnega kulturnega spomenika in to prav z namenom, da bi zavarovali tudi take najdbe, kot so pred nami in ki pričajo o razvoju mesta v določenem stadiju, a so bile nedolgo tega lahko večinoma zavržene ali pri izkopih zanemarjene.

Prvi uspeh programiranega zavarovanja kulturnih slojev je torej tu. Seveda

pa je treba ob tem izreči zahvalo tudi arheologu J. Omanu iz LRZSV, ki je takrat stalno deloval na terenu in zbiral gradivo, ter Loškemu muzeju in arheologinji Zorki Šubic, ki je to gradivo, prejeto od LRZSV, uspela nadalje muzejsko urediti do te mere, da so lahko pristopili k restavriranju (kar je opravila preparatorka Zdenka Kramar) in nam ga predstavili v taki obliki in širini. S tem so dobile najdbe dodatno izjemno vrednost, mimo katere ne bo mogel v bodoče noben obiskovalec v muzeju, ki bo hotel spoznati nekdanji način življenja v tem mestu. Vendar pa je treba še pripomniti, da zahteva razstavljeno ter sploh izkopano in shranjeno gradivo sedaj vsekakor še poglobljeno obravnavo — študijsko obdelavo, ki bo odgovorila na vsa zastavljena in druga nanje se navezujoča nerešena vprašanja, da ne bi ostalo zgolj pri skromni predstavitvi, kot nam jo doslej ponuja eden izmed prejšnjih letnikov Loških razgledov.

Marijan Slabe

ZIHERLOVI DNEVI V ŠKOFJI LOKI

V letu 1979 je Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) v Ljubljani prvič organizirala v spomin na enega svojih ustanoviteljev in na svojega dolgoletnega predavatelja, akademika in univerzitetnega profesorja Borisa Ziherla strokovni simpozij z naslovom Ziherlovi dnevi. Odbor Muzejskega društva v Škofji Loki je bil na svoji redni mesečni seji v juliju 1979 informiran, da bodo prvi Ziherlovi dnevi sredi oktobra 1979 v Ljubljani, in izrazil željo po povezavi in sodelovanju z organizatorji simpozija z nameri, da bi se skušali dogovoriti o vsaj delnem prenosu simpozijevih prireditvev leta 1980 v Škofjo Loko, ko bo poteklo sedemdeset let od rojstva loškega rojaka in častnega občana Borisa Ziherla, medtem ko bi v letu 1979 poskusili prenesti v Škofjo Loko razstavo o njegovi publicistični dejavnosti. Hkrati je bila potrjena pobuda, obravnavana v okviru razprav o akcijskem programu društva že na odborovi majski in junjski seji, da naj bi se v letu 1980 Škofja Loka oddolžila Borisu Ziherlu s primernim spominskim obeležjem. Organizatorjem Ziherlovih dni 1979 so bile posre-

dovane pobude Muzejskega društva in z njimi doseženo soglasje o prenosu Ziherlove razstave, do česar pa zaradi težav pri tehnični izvedbi (nerazpolaganje z ustreznimi razstavnimi vitrinami) žal ni moglo priti.

Odbor Muzejskega društva pa je svoje zamisli o počastitvi Ziherlovega spomina nadalje razvijal že na svoji septembrski seji, ko mu je bil predstavljen osnutek doprsnega portreta Borisa Ziherla, ki ga je bil naredil akademski kipar Tone Logonder. Po razpravi o možnih lokacijah za spomenik in o stroških za njegovo izdelavo je bilo sklenjeno, da se društveni podpredsednik Sveto Kobal poveže z Ziherlovo družino, tajnik Andrej Pavlovec pa poskrbi za predračun stroškov in pošlje dopis s predlogom za postavitev spomenika občinskemu vodstvu SZDL, s katerim se bo osebno povezal predsednik dr. Branko Berčič. Predsedstvo občinske konference SZDL je pobudo Muzejskega društva podprlo in tako je bil v naslednjih mesecih ob pogovorih z odgovornimi funkcionarji občinskih vodstev SZDL, ZKS in občinske skupščine ter na novembrski in decembrski seji

društvenega odbora izoblikovan okvirni delovni program: iniciativo za sodelovanje pri Ziherlovih dnevih in za postavitve njegovega spomenika naj ima še nadalje Muzejsko društvo, ki se povezuje z organizatorji v Ljubljani (fakulteta, pristojni organi RK SZDL in CK ZKS) in z Ziherlovo družino ter z vodstvi občinskih družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine, ki naj bi imenovala ustrezeni organizacijski odbor; novi center srednjega usmerjenega izobraževanja, ki bo zgrajen leta 1981, naj se poimenuje po Borisu Ziherlu in ob njegovi otvoritvi pred njim odkrije Ziherlov doprski kip, zaradi česar je treba v akcijo vključiti tudi občinsko izobraževalno skupnost; v letu 1980 naj se skuša v Škofjo Loko prenesti vsaj del prireditev iz programa Ziherlovih dni in vzditati spominsko ploščo na pročelje hiše, kjer je Boris Ziherl preživel svoja mladostna leta, stroške za oboje pa je društvo vključilo v predlog svojega proračuna za leto 1980. Na seji društvenega odbora v marcu 1980 so odborniki že mogli obravnavati poročilo o rezultatih povezovanja z zainteresiranimi soorganizatorji Ziherlovih dni v Ljubljani in o iniciativah, ki jih je sprožil predsednik občinske skupščine Viktor Žakelj, ter o odločitvi, da bodo Ziherlovi dnevi 1980 v celoti organizirani v Škofji Loki. Za sodelovanje pri nadaljnjih pripravah so bili od Muzejskega društva zadolženi dr. B. Berčič, S. Kobal in R. Jan.

V začetku julija 1980 je bil pri predsedniku občine Škofja Loka sestanek, na katerega so bili povabljeni predstavniki RK SZDL, CK ZKS, MS ZKS za Gorenjsko, FSPN in SO Škofja Loka, da bi se dogovorili o organiziranju Ziherlovih dni 1980. Sestanek je vodil dekan FSPN dr. France Vreg in pojasnil vsebinsko zasnovano in načrt poteka Ziherlovih dni, ki bodo obravnavali tematiko družboslovnega raziskovanja in usmerjanja družbenega razvoja v smislu povezovanja med teorijo in družbeno prakso in kjer naj bi sodelovali poleg diplomantov FSPN tudi družbeni delavci iz širše gorenjske regije. Soglasno je bila potrjena pobuda, da se strokovno srečanje organizira v Škofji Loki, ki bo prevzela skrb za ustrezne prostore, kulturni program in razstavo o bogati publicistični dediščini pokojnega rojaka in profesorja Borisa Ziherla ter da bodo Ziherlovi dnevi stalna vsakoletna oblika sodelovanja, ki jo bo fakulteta skupaj z občino Škofja Loka in gorenjsko regijo organizirala v Škofji Loki. Predlagan je bil tudi sestav iniciativnega odbora, ki naj pripravi predlog

za sestavo in ustanovitev pripravljalnega odbora Ziherlovih dni 1980.

Na sestanku iniciativnega odbora za pripravo Ziherlovih dni 1980, ki je bil 10. julija 1980 na dekanatu FSPN v Ljubljani, je bil konstituiran pripravljalni odbor, katerega predsednik je postal predsednik SO Škofja Loka Viktor Žakelj, člani pa zastopniki Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, Pedagoške akademije v Mariboru, Marksističnega centra CK ZKS v Ljubljani, ki je vključeval tudi predstavnike Filozofske fakultete in Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane, gorenjske regije in MS ZKS za Gorenjsko, ki ga je predstavljal Zdravko Krvina kot medobčinski sekretar, ter ko zastopnika SO Škofje Loke še Roman Teržan kot sekretar OK ZKS in dr. Branko Berčič kot predsednik Muzejskega društva. Pripravljalni odbor je potrdil vsebinsko in tehnično organizacijo Ziherlovih dni 1980 v Škofji Loki, kakor je bilo predlagano in dogovorjeno že na poprejšnjem sestanku delovne skupine. Sklenjeno je bilo, da bodo Ziherlovi dnevi 23. in 24. oktobra 1980 v prostorih hotela Transturist in gimnazije »Boris Ziherl«. Organizacijske in vsebinske priprave za izvedbo Ziherlovih dni 1980 so bile obravnavane še na 2. seji pripravljalnega odbora 27. avgusta 1980. vsebinska zasnova strokovnega zborovanja in predlagani prispevki o posameznih tematskih področjih pa so bili posebej obravnavani na sestanku razširjenega pripravljalnega odbora 15. septembra 1980.

Potem ko je bilo glede razstave Ziherlove publicistike dogovorjeno, da jo bo pripravila Narodna in univerzitetna knjižnica iz Ljubljane ob tehničnem sodelovanju Knjižnice Ivana Tavčarja iz Škofje Loke, se je sodelovanje Muzejskega društva osredotočilo na vprašanje vzdave spominske plošče na hiši, kjer je Boris Ziherl preživel svoja škofjeloška mladostna leta. Na seji društvenega odbora sredi septembra 1980 je bilo na podlagi raziskovanj, ki jih je bil po ustrežni dokumentaciji opravil društveni odbornik in vodja škofjeloške enote Zgodovinskega arhiva iz Ljubljane France Štukl (prim. članek na str. 211), ugotovljeno, da vzdava plošče ni izvedljiva, ker je družina Borisa Ziherla v letih njegovega bivanja v Škofji Loki (1913—1915 in 1917—1921) večkrat menjavala svoje stanovanje. Variantni predlog o vzdavitvi plošče na pročelju stare osnovne šole, kjer je mladi Boris Ziherl obiskoval 5

razredov osnovne šole, pa tudi ni bil sprejemljiv. O zadnjih pripravah na Zihelrove dni 1980 so bili društveni odborniki informirani še na seji v začetku meseca oktobra. V naslednjih dneh je predsednik pripravljalnega odbora V. Žakelj organiziral razgovor škofjeloških članov odbora s predstavniki Muzejskega društva, Gimnazije »Boris Zihel«, Knjižnice Ivana Tavčarja, hotela Trans turist in občinske uprave, kako tehnično urediti vse potrebno za nemoteno izvedbo programa Zihelrovih dni in za dobro počutje udeležencev strokovnega zborovanja.

Po vseh teh pripravah so se v četrtek 23. oktobra 1980 ob 9. uri pričeli v preurejeni restavraciji hotela Transturist in ob veliki udeležbi interesentov iz vseh območij Slovenije Zihelrovi dnevi 1980. Uvodoma sta predsednik pripravljalnega odbora V. Žakelj in dekan FSPN dr. Fr. Vreg izrekla navzočim dobrodošlico in jih vpeljala v tematiko posvetovanja: *Družboslovno raziskovanje in usmerjanje družbenega razvoja*. Na dopoldanskem plenarnem zasedanju so bili podani naslednji referati: *Samoupravni sistem družbenega planiranja* (namesto zadržanega Zvoneta Dragana, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, govoril mr. Vladimir Klemenčič, podpredsednik Izvršnega sveta SRS), *Teoretični vidiki družbenega planiranja* (dr. Boris Majer), *Usmerjanje razvoja v globalni družbi* (dr. Zdravko Mlinar) in *Problemi in dileme ekonomskega razvoja Slovenije v srednjeročnem obdobju* (dr. Viljem Merhar). Popoldne so v učilnicah gimnazije »Boris Zihel« udeleženci o tematici posvetovanja in o uvodnih referatih razpravljali v petih tematskih podpodročnih skupinah: *Teoretični in metodološki vidiki predvidevanja in usmerjanja družbenega razvoja* (koordinator dr. Zdravko Mlinar), *Samoupravni procesi in usmerjanje družbenega razvoja v družbenopolitičnih skupnostih* (koordinator Boštjan Maršič), *Samoupravni procesi in usmerjanje družbenega razvoja v združenem delu* (koordinator dr. Bogdan Kavčič), *Informacijsko-komunikacijski sistem in usmerjanje družbenega razvoja* (koordinatorja dr. Slavko Splichal in mr. Pavle Zrimšek) in *Usmerjanje družbenega razvoja in družbena zavest* (koordinatorja dr. Boris Majer in dr. Zdenko Roter). Razpravljanje se je nadaljevalo in zaključilo v petek 24. oktobra dopoldne, ko so bila obravnavana poročila o delu v tematskih skupinah, zaključne misli posvetovanja in njegovi vsebinski vidiki

(dr. Zdravko Mlinar) ter vprašanje povezovanja FSPN z družbeno prakso (dr. France Vreg, mr. Niko Toš).

Po dopoldanskem zasedanju prvega dne je bila v konferenčni dvorani hotela odprta razstava z naslovom *Publicistično delo Borisa Zihela*. Slavnostni govor o življenju in delu Borisa Zihela je imel dr. Boris Majer, član predsedstva CK ZKS (prim. obj. na str. 112), samo razstavo pa je predstavil njen avtor Jaro Dolar, bibliotekarski svetovalec Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Razstavljen je bil tudi osnutek doprsnega kipa Borisa Zihela, delo akademskega kiparja Toneta Logondra. V treh dneh, kolikor je bila odprta, si je razstavo ogledalo večje število udeležencev strokovnega posvetovanja, loške mladine in drugih občanov, za dežurstvo in vodstvo po razstavi pa so skrbeli delavci Knjižnice Ivana Tavčarja in škofjeloški gimnazijci. — Za družabni del Zihelrovih dni 1980 je bilo poskrbljeno s sprejemom in kulturnim sporedom okleta »Jelovica«, ki so ga udeležencem priredili organizatorji zborovanja ter s tovariškim srečanjem ob plesni glasbi in prijetnem razpoloženju.

Tako so bili v letu 1980 v Škofji Loki prvič prirejeni Zihelrovi dnevi s perspektivo, da ob sodelovanju škofjeloške občinske skupščine Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo in Marksističnega centra CK KPS postanejo stalna kulturna vrednota našega mesta. S tem je našla neko obliko svoje uresničitve misel, ki smo jo s pokojnim rojakom Borisom Zihelrom v pogovorih negovali tisto leto pred njegovo prerano smrtjo: naravne lepote, pretekle kulturnozgodovinske vrednote, napredne idejne vrednote delavskega gibanja in narodno-osvobodilnega boja, sodobne kulturne, gospodarske in družbenopolitične dosežke oplemenititi s poglobljenim spoznavanjem izvorov in razvoja družbenih idejnih tokov v obliki organiziranih polletnih študijskih tečajev, ki bi jih prirejali s sodelovanjem visokošolskih in znanstveno raziskovalnih institucij na področju družboslovja. Takšni dejavnosti v prid sta tudi tako lega mesta v neposredni bližini republiškega središča kakor poudarjena turističnogospodarska usmeritev občine.

V letu 1980 je bil storjen prvi korak v to smer razvoja našega mesta, pri čemer moramo ob ugodnih splošnih rezultatih zabeležiti tudi nekaj začetnih spodrsjlajev organizacijske narave. Da bi mogli v prihodnjem in v naslednjih letih

svojo dolžnost do svojega zaslužnega in spoštovanega rojaka in častnega občana še bolje opraviti, se je treba predvsem bolje organizirati ter zbuditi širše zanimanje za sodelovanje tako pri določenih družbenih organizacijah od občinske skupščine preko družbenopolitičnih organizacij do šolskih, kulturnih in raziskovalnih institucij, kakor tudi pri škofjeloških občanah. Občinska skupščina naj bi imenovala stalno delovno skupino, ki bi povezovala prej omenjene organizme in institucije pri vsebinskem in organizacijskem uresničevanju zamisli o takšnih ali drugačnih Ziherlovih študijskih dnevih v Škofji Loki ter pri povezovanju z drugimi soorganizatorji te pomembne družbene kulturne in politične akcije Škofje Loke in širše slovenske družbene skupnosti. Iz dosedanjih dogovorov nam že za leto 1981 ostajajo nekatere neposredne naloge, kot so: poimenovanje novega srednješolskega centra za usmerjeno izobraževanje po Borisu Ziherlu, postavitve njegovega spomenika ob šolskem

centru in ureditev stalne njegove spomin-ske razstave ter sodelovanje pri organiziranju Ziherlovih dni 1981. Del vsebinskih obravnav prihodnjih študijskih dni bi kazalo bolj neposredno povezati z najbolj izrazitimi raziskovalnimi in izobraževalnimi področji Ziherlovega dela (npr. marksizem, dialektični materializem, obča sociologija, sociologija kulture), kakor bi v tej smeri kazalo najti ustrezni odziv v novem škofjeloškem centru srednjega usmerjenega izobraževanja, ki bo nosil njegovo ime (npr. pri pouku o temeljih marksizma in razvoju družbe, sociologije in naše družbene ureditve ali z organiziranjem študijskega središča za dopolnilno usposabljanje učiteljev omenjenih predmetnih področij). Predvsem pa bi morali poskrbeti, da bi misel in akcija o nadaljnjem razvijanju in negovanju idejne dediščine in družbene aktivnosti pokojnega rojaka Borisa Ziherla dosegli in tvorno vključili v čim širši krog škofjeloških občanov.

Branko Berčič

STALIŠČA DRUŠTEV K NAČRTU CESTNOPROMETNEGA OMREŽJA V ŠKOFJI LOKI

Člani Slovenskega konservatorskega društva, Zveze urbanistov Slovenije, Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva in Društva arhitektov Ljubljane so na skupnem strokovnem posvetu v Škofji Loki, dne 13. aprila 1980, v okviru organizirane javne razprave obravnavali osnutek sprememb in dopolnitev urbanističnega načrta Škofja Loka: načrta cestno-prometnega omrežja. Udeleženci posveta so ovrednotili predložene variante poteka regionalnih cest skozi urbani prostor Škofje Loke, ob tem pa so ponovno preverili splošna strokovna stališča do temeljnih vprašanj usmerjanja razvoja, preobrazbe in prenove naših mest in naselij.

Člani društev so izrazili priznanje organom SO Škofje Loke in strokovnim službam za velik napredek v strokovnem delu in v družbenopolitičnem obravnavanju vprašanj, ki zadevajo, zlasti z vidika odnosa do naše kulturne dediščine, najširši družbeni interes.

Čeprav v tej fazi priprave celovitega družbenega plana občine in v njegovem okviru urbanističnega načrta mesta in

drugih izvedbenih načrtov še ni mogoče vsestransko presoditi medsebojne pogojenosti ter možnih posledic in učinkov takšnega in drugačnega razvoja mesta in njegove infrastrukture v posameznih variantah, je na podlagi dosedanjih strokovnih spoznanj že mogoče sprejeti določena stališča in odločitve o nadaljnjem razvoju mesta.

Urbanistični kulturni spomenik Škofja Loka je že opredeljena in družbeno verificirana nenadomestljiva vrednota. Pomembnost naselja v spomeniškem smislu zelo določno opredeljuje njegova kategorizacija, ki jo je definiral Zavod za spomeniško varstvo SRS (Kulturni spomeniki Slovenije, Spomeniki I. kategorije, 1974) takole: »Med spomenike I. kategorije se namreč uvrščajo v Sloveniji tisti tipični ali ključni objekti, ki so najvišji dosežki ali pa najznačilnejši in svoji vrsti in so na nacionalnem geografskem prostoru nenadomestljivi. Zato imajo ti spomeniki poleg nacionalnega tudi mednarodni pomen. Smiselno enaka določila kot naša ustava vsebuje tudi namreč mednarodna listina o konservaciji in restavraciji spomenikov in spomeniških območij.«